

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ของวิทยาลัยชุมชน*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE IMPLEMENTATION OF VOCATIONAL TRAINING PROMOTION OF COMMUNITY COLLEGES

กิตติยา ฤทธิภักดี*, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี, อมลวรรณ วีระธรรมโม, ชัชวาล ชุมรักษา

Kittiya Rittipakdee, Thaweesak Putsukee, Amonwan Werathammo, Chatchawan Chumraksa

มหาวิทยาลัยทักษิณ

Thaksin University, Thailand

*Corresponding author E-mail: kittiya.c2517@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เอกสาร และศึกษาสภาพปัญหาแนวทางการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพจากวิทยาลัยชุมชนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากวิทยาลัยชุมชน 20 แห่งทั่วประเทศ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน แต่ละวิทยาลัย มีลักษณะและรูปแบบที่ตอบสนองและสอดคล้องต่อการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชน ปัญหาที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วนในการส่งเสริมการจัดฝึกอบรมอาชีพคือ การจัดทำแผนการดำเนินงานโดยการนำแผนกลยุทธ์มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งในการติดตามผลลัพธ์จากผู้ผ่านการฝึกอบรมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และพัฒนาหลักสูตรด้านวิชาการและวิชาชีพให้มีเนื้อหาที่ทันสมัยตามความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน เน้นฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติงานได้จริงและเสริมรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชนในเขตพื้นที่ และขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปสู่การรับรองมาตรฐาน รวมทั้งควรร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพที่หลากหลาย โดย

* Received January 14, 2023; Revised February 11, 2023; Accepted March 14, 2023

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ และ 3) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย โดยประยุกต์ใช้หลัก PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: แนวทาง, การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ, วิทยาลัยชุมชน

Abstract

The objectives of this research paper were to: 1) study conditions and problems in the implementation of vocational training promotion of community colleges, and 2) study about guidelines for developing the implementation of vocational training promotion of community colleges. It's qualitative research. study information from document synthesis and to study the problem conditions, guidelines for vocational training promotion from 5 community colleges with good practices, obtained by purposive sampling. from 20 community colleges across the country Including interviews with 6 experts. Tools used. is a semi-structured interview form The data was analyzed using content analysis. According to the study results, the vocational training promotion of each community college was implemented in response to and in line with local occupations and the community. The problems which should be urgently solved in the vocational training promotion were to manage action plans for using strategic plans as guidelines for the implementation; to follow up the quantitative and qualitative outcome through trainees; and to develop academic and vocational programs with up-to-date contents according to needs of the communities and labor market. The focus should be on practice for trainees can apply knowledge and skills in real situations to generate income, build careers for communities, and drive the products developed during the training to get standard approval. Moreover, collaboration with other relevant agencies should be promoted for multidisciplinary learning exchange. The guidelines for the implementation of the vocational training promotion of community colleges consist of 3 aspects: 1) process of vocational training promotion, 2) use of digital technology to promote learning and career development, and 3) participation

and network creation by applying the PDCA principle to make the implement effective and successful.

Keywords: guidelines, vocational training promotion, community colleges

บทนำ

วิทยาลัยชุมชน เป็นสถาบันในระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีพันธกิจพันธกิจหลักในการดำเนินงาน คือ จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาดำเนินการต่ำกว่าปริญญา วิจัย และบริการเพื่อพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และฝึกอบรมด้านวิชาชีพให้กับชุมชน รวมไปถึงการทะนุบำรุง รักษา ศิลปะ วัฒนธรรม ท้องถิ่นการดำเนินการภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติ สถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558 ถึงปัจจุบัน มีวิทยาลัยชุมชนที่ได้จัดตั้งขึ้นทั่วประเทศแล้วจำนวน 20 วิทยาลัย (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2562)

การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เป็นพันธกิจหนึ่งที่สำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างหลากหลาย สามารถเข้าถึงผู้เรียนในชุมชนได้อย่างทั่วถึงเสริมสร้างศักยภาพบุคคล ตอบสนองและสอดคล้องต่อความต้องการและการประกอบอาชีพของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนโดยส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพรวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ ซึ่งหากการบริหารการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนที่ดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านวัสดุอุปกรณ์ มีผลทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพสูง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมีการพัฒนาลักษณะของตนเองและมีการปฏิบัติตนเอง

เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและหน่วยงานสูงขึ้นด้วย (เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์, 2559) จากผลการดำเนินการจัดหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ โดยในแต่ละปีงบประมาณได้ดำเนินการให้บริการหลักสูตรฝึกอบรมแก่ผู้รับบริการจำนวนทั้งสิ้น 8,000 คน โดยดำเนินการจัดการฝึกอบรมในรูปแบบ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตร (Certificated Programs) 2) หลักสูตรสัมฤทธิ์บัตร (Certificate Of Achievement) 3) หลักสูตรระยะสั้น (Training Courses) ทั้งนี้หลักสูตรที่มีการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มอาชีพ 2) กลุ่มคอมพิวเตอร์ 3) กลุ่มศิลปวัฒนธรรม/พัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลหรือชุมชน 4) กลุ่มภาษา และ 5) กลุ่มสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ประจำปี 2564 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) ได้ทำการศึกษาในด้านการฝึกอบรมด้านอาชีพของคนในหมู่บ้าน พบว่าการฝึกอบรมด้านอาชีพของผู้เข้ารับการบริการฝึกอบรมในการรับบริการการฝึกอบรมอาชีพ จาก 70,460 หมู่บ้าน ที่กระจายตัวอยู่ทุภูมิภาคของประเทศ

ไทยผู้เข้ารับบริการฝึกอบรมมีความต้องการในการรับบริการทางวิชาการและวิชาชีพใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเกษตรกรรม 2) ด้านอุตสาหกรรม และ 3) ด้านการค้า การตลาด การบริการ

สภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนยังปรากฏปัญหาหลายด้านเช่น จากการติดตามผลการรายงานข้อมูลการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพ /บริการทางวิชาการ (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2563) พบว่า มีข้อเสนอแนะจากสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้วิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศ นำไปทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานการจัดฝึกอบรมอาชีพ เช่น ควรจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมที่หลากหลาย โดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับลักษณะและสภาพความต้องการของบุคคล และชุมชนได้จริงในการพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพ เพื่อยกระดับความรู้ทักษะ ประสบการณ์ตามศักยภาพและความพร้อมเฉพาะพื้นที่ และจัดหลักสูตรที่มีทักษะการปฏิบัติและความสามารถในการจัดการในงานหรือกิจกรรมเฉพาะอย่าง เมื่อฝึกอบรมเสร็จสามารถประเมินผลการเรียนรู้และสามารถติดตามประเมินได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะกรรมการการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยชุมชน 20 แห่ง (สถาบันวิทยาลัยชุมชน, 2564)

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนเป็นงานที่ท้าทายและจะต้องให้ความสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาไทย ด้วยการบูรณาการงานด้านการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชน โดยใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำผลการศึกษาที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนในการชั้นนำชุมชน และสังคม เกิดความเข้มแข็งและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน
2. ศึกษาแนวทางการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน

แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสารเพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน โดยการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนที่มีแนวการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แหล่งข้อมูล ได้แก่ 1) วิทยาลัยชุมชนแพร่ 2) วิทยาลัยชุมชนบุรีรัมย์ 3) วิทยาลัยชุมชนตราด 4) วิทยาลัยชุมชนสตูล และ 5) วิทยาลัยชุมชนปัตตานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้างานฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารด้านหลักสูตร ด้านวิชาการ ด้านระบบการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 มีความสอดคล้องถือว่าผ่านเกณฑ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 3 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นคณะกรรมการสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชนหรือที่ปรึกษาสถาบันวิทยาลัยชุมชน จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารระดับผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชน และรองผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัย ที่กำกับดูแลด้านนโยบาย จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้ความสามารถและมีผลงานเกี่ยวกับการบริหารงานการให้บริการทางวิชาการ หรือมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพ จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเนื้อหา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน พบว่า สถาบันวิทยาลัยชุมชน เปิดหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพหลายหลักสูตร โดยมีผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้ดูแล บริหารและกระเจายนโยบายการจัดการศึกษาอบรมหลักสูตรอาชีพไปยัง วิทยาลัยชุมชนทั้ง 21 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งมอบหมายให้วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งดำเนินนโยบายและการฝึกอบรมอาชีพอย่างเป็นอิสระ ทำให้ระบบการจัดการฝึกอบรมอาชีพแต่ละวิทยาลัยชุมชนจึงมีความแตกต่างกันตามการจัดโครงสร้างการบริหารของแต่ละวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ดังนี้ 1) จัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต การงานและอาชีพ 2) จัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพอิสระ 3) จัดการศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานและความต้องการของท้องถิ่น และ 4) จัดการศึกษาตลอดชีวิตแบบสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) โดยหลักสูตรฝึกอบรมจะมีระยะเวลาการฝึกอบรม ตั้งแต่ 6 ชั่วโมงไปจนถึง 200 ชั่วโมง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งค่าใช้จ่ายเริ่มต้นที่ชั่วโมงละไม่เกิน 5 บาท และบางหลักสูตรสามารถเทียบโอนผลการศึกษาได้

ในปัจจุบันการจัดการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่งนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบคือ 1) จัดการฝึกอบรมภายในวิทยาลัยชุมชนโดยลำพัง 2) จัดฝึกอบรมภายในวิทยาลัยชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ 3) จัดฝึกอบรมนอกวิทยาลัยชุมชนโดยลำพัง หรือ 4) จัดฝึกอบรมนอกวิทยาลัยชุมชนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ปัจจุบันวิทยาลัยชุมชนทั่วประเทศมีศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ เช่น ศูนย์เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตร วิทยาลัยชุมชนยะลา ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ วิทยาลัยชุมชนตาก ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (เกษตรทฤษฎีใหม่) และศูนย์การเรียนรู้ผ้าทอพื้นเมือง วิทยาลัยชุมชนอุทัยธานี ศูนย์การเรียนรู้ไม้สัก วิทยาลัยชุมชนแพร่ ศูนย์ความรู้กินได้ (Office of Knowledge Management and Development : OKMD) วิทยาลัยชุมชนสตูล ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน วิทยาลัยชุมชนตราด เป็นต้น วิธีการจัดการอบรมอาชีพสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชนโดยได้รับงบประมาณจากสถาบันวิทยาลัยชุมชนหรือได้จากหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีความประสงค์ให้งบประมาณในการจัดฝึกอบรมอาชีพแก่ชุมชนที่มีความต้องการ โดยที่วิทยาลัย

ชุมชนจะมีการสำรวจความต้องการของชุมชนนั้นว่ามีความต้องการฝึกอบรมอาชีพใด และอาชีพนั้นทางวิทยาลัยชุมชนสามารถจัดฝึกอบรมอาชีพนั้น ๆ ได้หรือไม่ จากนั้นวิทยาลัยชุมชนก็จะประสานงานนัดวัน ที่จะเข้าไปฝึกอบรม จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม และสถานที่ในการจัดฝึกอบรม เมื่อฝึกอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้ววิทยาลัยชุมชนจะมีการมอบวุฒิบัตรและจะมีการการประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยแบบสอบถาม ทั้งนี้วิทยาลัยชุมชนจะมีการรายงานการฝึกอบรมผ่านระบบวิทยาลัยชุมชนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Community College) ไปยังสถาบันวิทยาลัยชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชน ไปยังระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงการศึกษาและการการปฏิบัติงาน (ระบบการติดตามการปฏิบัติงาน) ของผู้ผ่านการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้ได้ระบบการติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ที่ว่า

“วิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ตรงที่ผู้จบการศึกษาดำรงชีวิตต่อในชุมชน และทำกิจการงานสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชุมชน มิใช่เพื่อจะออกไปทำงานนอกชุมชน ความสำเร็จของวิทยาลัยชุมชนสามารถวัดได้จากการที่ผู้จบการศึกษา ผ่านการฝึกอบรม มีชีวิตที่ดีขึ้นและทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 1, 2565)

“สถาบันวิทยาลัยชุมชนให้ความสำคัญในการผลักดันหลักสูตร Non degree และบทบาทด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละพื้นที่ โดยให้วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งมีการเชื่อมต่อกับชุมชน พร้อมกับให้ชุมชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยใช้จุดแข็งของชุมชนในแต่ละพื้นที่ให้เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งมีบทบาทด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ให้มากขึ้น สร้างบรรยากาศให้ประชาชนเห็นว่าสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ในรูปแบบของ Localized Education” (ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน ท่านที่ 1, 2565) และ

“ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา วิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง ได้ดำเนินการตามเป้าหมาย เป็นสถาบันการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน เพิ่มทักษะอาชีพตอบโจทย์โลกที่เปลี่ยนแปลงให้แก่เด็กเยาวชน และคนในชุมชน รวมถึงช่วยพัฒนาผู้ด้อยโอกาสในสังคมตามมติสภาสถาบันวิทยาลัยชุมชน ที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ยากจน 10% ล่วงให้เข้าถึงการศึกษาและมีอาชีพ มีรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่มีการระบาดของโควิด วิทยาลัยชุมชนทั้ง 20 แห่ง จัดการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่คนในชุมชนทุกช่วงวัย ถือว่าประสบความสำเร็จตามเป้า” (ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 3, 2565)

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน โดยสรุปปัญหาเป็นรายด้านและรายชื่อ คือ

1. ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรมีจำนวนน้อยและบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการฝึกอบรมอาชีพภายในวิทยาลัยชุมชน ไม่ได้มีการแบ่งส่วนการทำงานที่ชัดเจน

2. ด้านครูผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม พบว่า วิทยากรฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นวิทยากรจากภายนอก และวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมี จำนวนน้อย

3. ด้านการสร้าง/พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ พบว่า ปัจจุบันสมรรถนะในการพัฒนาหลักสูตรของวิทยาลัยชุมชน ยังเป็น supply side มากกว่า demand side ยังขาดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมใหม่ ๆ หลักสูตรที่มีการพัฒนามีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ยังมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับงานที่เกิดขึ้นใหม่ในสภาวะปัจจุบัน

4. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สถานที่จัดการฝึกอบรมภายนอกวิทยาลัยชุมชนคับแคบและมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ อุปกรณ์ เครื่องมือ พบว่า ไม่เพียงพอ

5. ด้านงบประมาณ พบว่า ในบางวิทยาลัยชุมชนมีปัญหา คือใช้เงินงบประมาณจากการที่ได้รับจัดสรรจากสถาบันวิทยาลัยชุมชนเท่านั้นในการจัดฝึกอบรม ซึ่งไม่เพียงพอกับความ ต้องการในการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพของประชาชน

6. ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า การติดตามผู้สำเร็จการฝึกอบรมยังไม่ต่อเนื่อง และยังขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดตามประเมินผล

7. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพที่ยังไม่หลากหลาย

8. การขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปสู่การรับรองมาตรฐาน ยังมีจำนวนน้อย

9. ความไม่ปลอดภัย จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้บุคลากรขาดความมั่นใจในการลงพื้นที่

ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ประกอบด้วย

1.1 การวางแผน

1.1.1 มีการวางแผนให้มีความสอดคล้องในการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป

1.1.2 สร้างความตระหนักแก่ทุกฝ่ายในการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ

1.1.3 มีการศึกษา วิเคราะห์ สภาพบริบทและความต้องการของชุมชนและสังคม

1.2 การพัฒนาหลักสูตร

1.2.1 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ภารกิจของหน่วยงานหรือแผนพัฒนาของจังหวัด

1.2.2 ทำการศึกษาองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

1.2.3 จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ให้บริการ

1.2.4 จัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย ทั้งสาระ เวลา สถานที่ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน

1.2.5 จัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้ด้อย ผู้พลาด หรือขาดโอกาส ผู้พิการ ผู้มีความสามารถพิเศษ

1.2.6 จัดทำหลักสูตรเพื่อการมีงานทำ Re - Skill Up - Skill และ New - Skill เพิ่มทักษะอาชีพของผู้เรียนตอบโจทย์ คนว่างงาน สร้างอาชีพและรายได้

1.2.7 จัดทำหลักสูตร โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับสถานประกอบการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน

1.2.8 จัดทำหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดของตนเอง เพื่อต่อยอดสู่การประกอบอาชีพ

1.2.9 จัดทำหลักสูตรแบบเปิดในลักษณะของ Courseware

1.2.10 จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะความชำนาญทางด้านวิชาชีพ มีทักษะการทำงาน รวมไปถึงทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ

1.2.11 มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

1.3 การจัดหาวิทยากร

1.3.1 วิทยากรฝึกอบรมต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร การออกแบบเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี

1.3.2 วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะให้การฝึกอบรมเป็นอย่างดี

1.3.3 วิทยากรต้องมีการเตรียมความพร้อม สร้างบรรยากาศอันดี ให้แก่การฝึกอบรม มีความสามารถกระตุ้น ระวังใจ และสามารถโน้มน้าวให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำกิจกรรม

1.3.4 วิทยากรต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศที่เหมาะสม

1.3.5 จัดให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ การทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และสร้างความสามัคคี

1.4 วิธีจัดการเรียนรู้

1.4.1 จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.4.2 เลือกวิธีการฝึกอบรม ให้มีความหลากหลายและสอดคล้ององ กับบริบทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.4.3 เลือกรูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสม กับขนาดของกลุ่ม ผู้เรียน กิจกรรมที่สอน สถานที่ที่จัดกิจกรรม และควรมีการนัดหมายการเพื่อสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ดี

1.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้

1.5.1 จัดหาสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆอย่างหลากหลาย สอดคล้อง กับหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ อาจประกอบไปด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ เทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courses : MOOCs)

1.5.2 ผลิตสื่อประกอบบทเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ยั่งยืน

1.6 การวัดและการประเมินผล

1.6.1 ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

1.6.2 ประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ รวมทั้ง คุณธรรม จริยธรรม

1.6.3 ประเมินเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมที่จะถูกประเมิน

1.6.4 ประเมินเสริมพลังของผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง

1.6.5 ใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อสะท้อน ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.6.6 เน้นการประเมินผลตนเองเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า

1.6.7 สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นผู้ใหญ่และทำงานในสถานประกอบการ ควรมีหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

1.6.8 ควรประเมินโดยการเทียบเคียง (Bench Marking) กับเกณฑ์ระดับคุณภาพ (Criteria) ของตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

1.7 การติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรม

1.7.1 ติดตามผลการฝึกอบรมอาชีพเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมชั่วโมงสุดท้าย

1.7.2 ติดตามผลหลังจากจบการฝึกอบรม อย่างต่อเนื่อง 3 เดือน 6 เดือน

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย

2.1 จัดให้มีการส่งเสริมการยกระดับทักษะของประชาชน ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัลช่องทางออนไลน์ หรือ Social Media ที่เข้าถึงและใช้งานได้ เช่น ผ่าน Facebook และ YouTube

2.2 นำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชีพและภูมิปัญญาต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ทั้งกิจกรรมการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนที่จัดขึ้นเอง หรือนำมาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น คลิปปิโตร อินโฟกราฟฟิก เป็นต้น

2.3 ให้การสนับสนุนทักษะการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ได้แก่ ทักษะดิจิทัล ภาษา บัญชี เป็นต้น ที่สามารถนำไปต่อยอดและเสริมศักยภาพให้กับประชาชนในการสื่อสาร ติดต่อ หรือทำการค้ากับต่างประเทศ สู่การสร้างรายได้และอาชีพให้มั่นคงอย่างยั่งยืน

3. การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย

3.1 การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพในรูปแบบบูรณาการ งบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา อาคารสถานที่ เครื่องมือ และการบูรณาการรูปแบบ แนวคิดการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพในพื้นที่

3.2 การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership)

3.3 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิทยาการในท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการวิจัย สภาพและปัญหาของการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน พบว่าปัญหาในการดำเนินงาน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านครูผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม 3) ด้านการสร้าง/พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพ 4) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านงบประมาณ 6) ด้านการติดตามประเมินผล 7) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาชีพ 8) การขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมไปสู่การรับรองมาตรฐานและ 9) ความไม่ปลอดภัย จากสถานการณ์ความไม่สงบ ดังนั้นวิทยาลัยชุมชนและสถาบันวิทยาลัยชุมชน ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพโดยมีระบบบริหารจัดการ เชิงรุก เร่งรัดการ จัดระบบการบริหารงานบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านการเงินและงบประมาณ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของวิทยาลัยชุมชนให้มีความพร้อมในการบริการตามพันธกิจและการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมยศ เผือดจันทิก ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีปัญหาที่ต้องแก้ไขด้วยกลยุทธ์ใน 6 ด้านคือ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและแผน 2) ด้านโครงสร้างองค์กร 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และ 6) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย (สมยศ เผือดจันทิก, 2562)

จากการศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การจัดหาวิทยากร วิธีจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และการติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรม ดังนั้น การดำเนินงานของคณะทำงานในการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพนั้นจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการ เนื่องจากคณะทำงานต้องมีบทบาทที่สำคัญต่าง ๆ เช่น การบริหารงาน การบริหารคน การบริหารเงิน การบริหารวิธีการและการบริหารวัสดุอุปกรณ์โดยเครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้คือ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เนื่องจากการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในการทำงานและประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ธน บุญเกิด ซึ่งทำการศึกษา เรื่อง การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก ผลการวิจัย พบว่า หลักการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์โดยองค์การภาครัฐมี 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงาน 2) การจัดองค์การ เป็นการจัดบุคลากรและทรัพยากรที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงาน 3) การนำ เป็นการหาวิธีในการทำงานร่วมกัน โดยมี การกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และ 4)

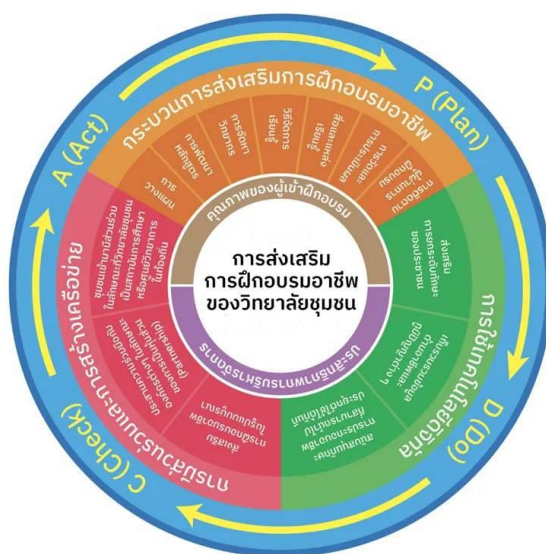

การควบคุม เป็นขั้นตอนควบคุมการปฏิบัติงานโดยมีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพโดยประยุกต์ใช้หลัก PDCA (ธน บุญเกิด, 2565) และยังสอดคล้องกับ เรื่องแสง ห้าสกุลและคณะ ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้โมดูลฝึกอบรมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้โมดูลฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย (เรื่องแสง ห้าสกุล และคณะ, 2559) องค์ประกอบจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) กำหนดคณะกรรมการบริหารหลักสูตร 2) วางแผนการใช้หลักสูตร 3) ดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ประเมินผลการใช้หลักสูตรและ 5) ติดตามผลการดำเนินการตามโครงการ ด้านที่ 2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ โดยจัดให้มีการส่งเสริมการยกระดับทักษะของประชาชน ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัลช่องทางออนไลน์ หรือ social media ที่เข้าถึงและใช้งานได้ เช่น ผ่าน Facebook และ YouTube และจัดทำสื่อเทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน(Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courses : MOOCs) รวมทั้งมีนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชีพและภูมิปัญญาต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ทั้งกิจกรรมการฝึกอบรมของวิทยาลัยชุมชนที่จัดขึ้นเอง หรือนำมาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น คลิปวิดีโอ อินโฟกราฟฟิก ให้การสนับสนุนทักษะการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ได้แก่ ทักษะดิจิทัล , ภาษา , บัญชี เป็นต้น ที่สามารถนำไปต่อยอดและเสริมศักยภาพให้กับประชาชนในการสื่อสาร ติดต่о หรือการค้ากับต่างประเทศ ส่งเสริมสร้างรายได้และอาชีพให้มั่นคงอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนวัฒน์ พูลเขตนครและคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า มหาวิทยาลัยนเรศวร มีทีมสนับสนุนในด้านเทคนิคมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ (ธนวัฒน์ พูลเขตนคร และคณะ, 2565) ซึ่งทำให้มีการออกแบบ การเรียนการสอนแบบMOOC ประสบความสำเร็จ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$) = 4.08 และ S.D. = 0.86 และด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย โดยจัดให้มีการประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิทยากรในท้องถิ่น ซึ่งการสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาถือเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการของสังคมยุคใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทุกมิติ เช่น ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สอดคล้องกับ ภิญญา มุขทอง ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ห้องเรียนธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ สวนเกษตรลาดฟ้า สำนักงานเขตหลักสี่กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การสร้างเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ เป็นการ

เชื่อมโยงของกลุ่มคน องค์กรหรือหน่วยงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน มีความสมัครใจที่จะร่วมมือกันทำงาน มีการประสานงานกัน มีการแลกเปลี่ยนทั้งความคิด ข้อมูลข่าวสาร (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) ข้อเสนอแนะ และมีข้อแลกเปลี่ยนร่วมกัน 2) องค์ประกอบของเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ คือ การมีแนวคิดและอุดมการณ์คล้ายกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานร่วมกันแบ่งปันทรัพยากรซึ่งกันและกัน 3) การบริหารจัดการเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ เป็นการทำงานร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพึ่งพาอาศัยกัน มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน มีการจัดกิจกรรมร่วมกัน และมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งสอดคล้องกับ สุดา มงคลสิทธิ์ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารเครือข่ายในสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ การออกแบบเครือข่ายให้ สอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร และการวัดผลและประเมินผล (สุดา มงคลสิทธิ์, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน

จากภาพแสดงให้เห็น องค์ประกอบในแนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน ประกอบไปด้วย กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ เช่น การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การติดตามและประเมินผล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ เช่น จัดทำสื่อเทคโนโลยี บทเรียนออนไลน์

สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) ระบบการเรียนรู้ในระบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Courses : MOOCs) และการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย เช่น เครือข่าย SME สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ทั้งนี้มีการประยุกต์ใช้หลัก PDCA เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชน มี 3 ด้าน จำแนกเป็น 13 ข้อย่อย ดังนี้ ด้านที่ 1 กระบวนการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพ ประกอบด้วย 7 ข้อย่อย คือ 1) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ถึงทรัพยากรเพื่อนำไปสู่แผนการปฏิบัติงาน 2) การพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) การจัดหาวิทยากร โดยวิทยากรมีคุณสมบัติที่ดีและมีประสิทธิภาพ 4) วิธีจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความหลากหลายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ 6) การวัดและการประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และ 7) การติดตามผู้ผ่านการฝึกอบรม เน้นการติดตามอย่างต่อเนื่อง ด้านที่ 2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 3 ข้อย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมการยกระดับทักษะของประชาชนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสร้างเป็น ศูนย์กลางการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านสื่อดิจิทัลช่องทางออนไลน์ เช่น ผ่าน Facebook และ YouTube 2) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านอาชีพและภูมิปัญญาต่างๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและ 3) การสนับสนุนทักษะการประกอบอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย 3 ข้อย่อย ได้แก่ 1) การส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพในรูปแบบบูรณาการ 2) การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และ 3) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามาส่วนร่วมในลักษณะที่วิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาหรือศูนย์วิทยากรในท้องถิ่น ข้อเสนอแนะ สถาบันวิทยาลัยชุมชนควรกำหนดให้มีการถอดบทเรียน ในการดำเนินการส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพที่ผ่านมาเพื่อนำไปกำหนดแผนการดำเนินงาน กำหนดกลไกการสร้างองค์ความรู้และการใช้ประโยชน์ให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมกับประชาชนในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคุณนิพนธ์ เรื่องรูปแบบการส่งเสริมงานฝึกอบรมอาชีพของวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

เอกสารอ้างอิง

- เรืองแสง ห้าสกุล และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้โมดูลฝึกอบรมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 7(2), 52-60.
- เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์. (2559). ประสิทธิภาพของการฝึกอาชีพระยะสั้น สำหรับประชาชนของโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร. วารสารเกษมบัณฑิต, 17(2), 26-37.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ประจำปี 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- ชน บุญเกิด. (2565). การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 9(10), 1-15.
- ชนวัฒน์ พูลเชตนคร และคณะ. (2565). การศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCของมหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 12 (6), 326-338.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 1. (20 ธันวาคม 2565). วิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น ตรงที่ผู้จบการศึกษาดำรงชีวิตต่อในชุมชน. (กิตติยา ฤทธิภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ท่านที่ 3. (18 ธันวาคม 2565). วิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง ได้ดำเนินการตามเป้าหมาย เป็นสถาบันการเรียนรู้. (กิตติยา ฤทธิภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน ท่านที่ 1. (23 ธันวาคม 2565). สถาบันวิทยาลัยชุมชนให้ความสำคัญในการผลักดันหลักสูตร Non degree. (กิตติยา ฤทธิภักดี, ผู้สัมภาษณ์)
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2562). ยุทธศาสตร์สถาบันวิทยาลัยชุมชนระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2563). สรุปรายงานผลการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพ/บริการทางวิชาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- สถาบันวิทยาลัยชุมชน. (2564). สรุปรายงานผลการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านอาชีพ/บริการทางวิชาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน.
- สมยศ เผือกจันทิก. (2562). กลยุทธ์การบริหารจัดการวิทยาลัยชุมชนที่ตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0. วารสารสุทธิปริทัศน์, 33(108), 1-13.

สุดา มงคลสิทธิ์. (2563). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา
ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดชลบุรี. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6 (10), 5845-5859.